

Rīgas Stradiņa universitāte
Psiholoģijas laboratorija
Testu un aptauju reģistrs

1. Instrumenta nosaukums latviešu valodā, autora vārds uzvārds, adaptācijas vai izveides gads:

Nemedicīnisku ārstēšanas aspektu noteikšana, kas saistīti ar pacientu likumīgo tiesību aizsardzību, Nagle, K., 2018.

2. Instrumenta nosaukums oriģinālvalodā (adaptētajam instrumentam), autora vārds uzvārds, izveides gads:

Determination of non-medical aspect of treatment relating to the protection of the patients' legitimate rights, L. Gromulska et al., 2013

3. Īss instrumenta vispārīgs raksturojums (ko mēra, cik un kādas skalas un jautājumi, atbilžu sniegšanas forma, atslēga jeb atbilžu interpretācija u.c.):

Polijas nacionālā sabiedrības veselības institūta un nacionālā higiēnas institūta izstrādātais instruments. Pētījuma instruments tika izstrādāts 2013. gadā Polijā, un tā autortiesības pieder Lucinai Gromulskai. Izstrādātā anketa ir balstīta uz Pasaules veselības organizācijas pamatnostādņem un modificēta atbilstoši Polijas veselības sistēmas nosacījumiem. Kopumā anketa sastāv no 63 jautājumiem, no kuriem 6 jautājumi ir demogrāfiskajā skalā, pārējie jautājumi apraksta nemedicīniskus ārstēšanas aspektus. Otrās anketas sadaļas jautājumi ir iedalīti septiņās apakšskalās:

1. apakšskala – uzņemšana slimnīcā. Šajā apakšskalā ir atlasīti jautājumi par slimnīcas izvēli, veselības stāvokli, formalitātēm uzņemšanas laikā, medicīnas personālā attieksme pret pacientu un pavadošām personām uzņemšanas laikā.

2. apakšskala – pacienta loma slimnīcā. Jautājumi šajā apakšskala paredz noteikt pacienta vispārējo viedokli par aktīvu lomu slimnīcā, par pacienta ietekmi uz ārstēšanas kursu, par iespējam paust savas bažas medicīnas personālām.

3. apakšskala – ārstēšanas kurss. Jautājumi ir vērsti uz pacientu privātas dzīves un konfidencialitātes ievērošanu medicīnas darbiniekiem, par nepiederošu personu klātbūtni procedūras laikā, par paskaidrojumiem un komentāriem pēc sarunas ar pacientu.

4. apakšskala – medicīnas personāls. Jautājumi šajā apakšskala ir vērsti uz personālā laipnību pret pacientiem, empātiju, uzticību ārstam, sniegta ārstēšanas kursa paskaidrojumiem un personāla izskata novērtējumu.

5. apakšskala – slimnīcas vide. Ietver jautājumus par slimnīcas interjeru, marķējumiem, palātām, tīrību, troksni un ēdienu.

6. apakšskala – saziņa ar ģimeni un draugiem. Jautājumi paredz noskaidrot apmeklēšanas regulēšanu slimnīcā, kontaktēšanos ar ģimeni un draugiem un viesu apmeklējumu traucējumi citiem pacientiem.

7. apakšskala – ārstēšanas efektivitāte. Jautājumi ietver tādus aspektus kā faktiskais un uztvertais uzturēšanās laiks slimnīcā, veselības stāvokļa uzlabošanās pēc ārstēšanas stacionārā un slimnīcas rekomendēšana ģimenei un draugiem.

Instrumenta autore iesaka veikt anketas analīzi, balstoties uz apakšskalam, izsakot katras apakšskalas rādītājus procentos. Nepieciešams noteikt, kādi aspekti no apakšskalā noteicošiem tiek ievēroti biežāk, bet kuri – retāk.

Polijas pētnieki sadalīja anketas jautājumus pēc astoņiem ētikas principiem. Par katru principu anketas ietvaros ir atrodami jautājumi vairākās apakšskalās, tie ir - cieņa, pacienā autonomija, konfidencialitātes aspekts, komunikācija, ātras reaģēšanas aspekts, sociālās palīdzības aspekts, pacientu pamata ērtību aspekts, pakalpojuma sniedzēja aspekts.

Analizējot iegūtos datus, nepieciešams aprēķināt astoņu principu prioritātes. Summējot pozitīvo atbilžu procentus un dalot ar principu jautājumu skaitu, tika iegūts vidējais pozitīvo atbilžu

skaits. Rezultātu vidējais rādītājs, kas pārsniedz 80%, liecina par pacientu likumīgo vajadzību nodrošināšanu, bet rezultātu vidējais rādītājs zem 70% norāda uz pacientu tiesību neievērošanu.

Instrumenta izstrāde tika balstīta uz starptautisko pētījumu, kur piedalījās 117 549 dalībnieki no 65 valstīm, tostarp arī Latvija. Šo pētījumu veica Valentine N. B. un Salomon J. A. 2003. gadā Ženēvā. "Atsaucības principu īpatsvars: 65 valsts izlases variācijas analīze (Valentine N.B., Salomon J.A., 2003). Vienīgie dati par Latviju, kas tika publicēti šajā pētījumā, ir par to, ka Latvijā pastāv augsta pakalpojuma sniedzēja izvēles iespēja.

Polijas nacionālā sabiedrības veselības institūta un nacionāla higiēnas institūta izstādītais instruments – nemedicīnisku ārstēšanas aspektu noteikšana, kas saistīti ar pacientu likumīgo tiesību aizsardzību, ir pielietots 2014.gadā veiktajā pētījumā „Atbildes reakcija uz pacientu vajadzībām stacionēšanas laikā Polijā” (Responsiveness to the hospital patient needs in Poland). Pētījums tika publicēts Polijas nacionālās higiēnas žurnālā. Pētījumā instruments tika izmantots ar mērķi noteikt pacientu viedokli par ētisko un tiesisko principu ievērošanu mūsu darbā.

4. Informācija par instrumenta lietošanas noteikumiem:

Latviskotā versija ir Psiholoģijas laboratorijas rīcībā, taču mūsu rīcībā ir informācija, ka instrumenta autortiesības pieder Lucinai Gromulskai, kā arī informācija, ka atļauju izmantot un tulkot instrumentu adaptācijas autore elektroniskā veidā saņēma no diviem pētījuma līdzautoriem – Pawel Gorynski un Mirosław Jan Wysocki, taču plašāka informācija nav tikusi norādīta. Tādēļ lūdzam Jūs pastāvīgi iepazīties ar Jūsu intereses brīdī aktuālo autortiesību informāciju par šo ar autortiesībām aizsargāto instrumentu un vērsties pie norādītajiem oriģināla autoriem ar lūgumu izmantot latviski adaptēto instrumentu sava darba vajadzībām. Rakstiski saņemtā atļauja ir jāiesūta Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgajai kontaktpersonai ([skat. reģistra web](#)). Pēc tam, balstoties uz no oriģināla autora saņemto informāciju un Jūsu iesniegumu, izsniegsim Jums instrumentu.

Lūdzam salīdzināt izsniegto aptauju ar oriģināla aptauju, jo anketa iegūta no adaptācijas autores darba, un, iespējams, konkrētajai aptaujai pētījuma anketā pievienoti vēl citi instrumenti un/vai jautājumi, vai arī veikti citi iespējami pārveidojumi, tāpat iespējama pantu (jautājumu) skaita nesakrītība vai neatbilstība, vai jebkuras citas izmaiņas.

5. Īsa pamatinformācija par adaptētā vai izveidotā instrumenta psihometriskajiem rādītājiem (piem. Kronbaha alfas koeficients) un/vai izlases raksturojums:

Izlase: 242 respondenti.

Informācija sagatavota RSU Psiholoģijas laboratorijā.

Ja Jums rodas jautājumi par šo aprakstu, interesē RSU adaptētie vai izveidotie instrumenti, to pieejamība, izmantošanas iespējas, kā arī rodas jebkuri jautājumi saistībā ar testu un aptauju reģistru, sazinieties ar Psiholoģijas laboratorijas testu un aptauju reģistra atbildīgo kontaktpersonu. Kontaktinformāciju meklējiet reģistra mājas lapā: <https://www.rsu.lv/psihologijas-laboratorija/testu-aptauju-registrs>